

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for.	20 kr.
„ pol leta	3 „	30 „
„ četert leta	1 „	70 „
„ mesec	— „	60 „

Po pošti:

Za celo leto	7 for.	50 kr.
„ pol leta	3 „	80 „
„ četert leta	2 „	— „
„ mesec	— „	70 „

SLOVENEČ.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pišmenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 54.

V Celovcu v saboto 7. julija 1866.

Tečaj II.

Deputacija tržaške okolice pri cesarju.

Prebivalci tržaške okolice sklenili so po svojih županih presvitlemu cesarju v tem vihnem času adreso vdanosti poslati. Izvolili so za to posebno deputacijo, in sicer gg. Nabrgoja, Primožica in Lavrenčiča, ki naj se v Beč (Dunaj) podajo, da izročé Njih veličanstvu adreso in Njih zagotovine-omejene vdanosti tržaških Slovencev do presvitlega prestola.

Izvoljeni gospodje podali so se dne 23. pr. m. v Beč, ter so v posebnej avdienciji ali zaslišanju v ponedeljek dne 25. pr. m. od Njih veličanstva prav prijazno sprejeti bili in po kratkem slovenskem nagovoru g. voditelja cele deputacije — Nabrgoja — izročili so sledečo adreso v slovenskem jeziku, ki se od besede do besede glasi:

„C. kr. apostolsko Veličanstvo!“

Žugajo nam dragi mir spodkopati sebični i nezvesti sosedje onstranjadranskega morja i na severji naše države, da se polasté dežel, ki so nedotakljiva vlastina presvitlé krone Vašega Veličanstva, i tedaj zaupane brambi vseh avstrijskih narodov. — Mismo sicer le preprosti i mirni kmetje, ki marljivo i s trudom obdelujemo kamenito svojo zemljo, ali zaradi tega ne gori nič manjša ljubezen i udanost do posvečene krone Vašega Veličanstva v zvestih naših prsih. Če tudi je neskaljena naša zvestoba i neomejena udanost do presvitlega prestola Vašega Veličanstva znana, vendar, ker bi utegnil sovražnik tudi našo zemljo napasti, ne daje nam miru srce, da ne bi neomejene udanosti javno izrekli i najponižniše prosili, naj Vaše c. kr. apostolsko Veličanstvo blagovoli sprejeti sveto zagotovilo, da smo pripravljene z veseljem zastaviti premoženje i življenje za svojega cesarja i Gospoda, za celotno Avstrijo i za zemljo, v kateri počiva prah naših očetov.

Vsemogočni naj ohrani nam Očeta i Cesarja v slavi i mogočnosti, ohrani nam celotno Avstrijo v moči i blagosti!

Najpokorniši prebivalci tržaške okolice“.

Svitli cesar izrekli so svoje veselje in zadovoljnost, in se pogovarjali z vsakim od teh treh gospodov nekoliko časa. Povedali so jim tudi veselo novico o srečnej bitvi pri Kustoci in da prestopi narodna straža tržaška v cesarsko službo. Nazadnje so jih prav uljudno odpustili. Cela deputacija bila je ginjena po tako prijaznem sprejemu in uljudnem obnašanju Njih Veličanstva.

Po tej avdienciji podala se je deputacija k ministru Belkrediju, kteremu je posebno dokazala, kako da so v zdanje ministerstvo Slovenci zaupali, pa da do zdaj se še ni nobena njih želja vresničila, — upajo pa vendar, da se bode grof Belcredi, če zopet mirnejši časi pridejo, zmiraj zvestih Slovencev spomnil. Tudi pri grofu Larišu so bili zaradi nekaj osebnih reči.

Oba ministra sta obljubila, da bota storila, kolikor jima je mogoče in tako je de-

putacija polno zaupanja se zopet konec tedna domu podala.

Da bi njih potovanje vsaj zaželeni sad porodilo in se vresničile besede ministrov!

V Beču.

M.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Mestni duh; — plan. lovci; — ranjenci; — prošnja). Mestnjani naši so pred nekimi dnevi bili volje, vse Pruse na enej žlici požreti, — zdaj pa — po enej samej nesrečnej in zgubljenjej bitvi — hoče jim serce že v blače pasti! To je politiška omika, — to so politiški značaj! Mi smo, dokler vojska ni bila napovedana, torej dokler smo smeli, govorili in pisali zoper vojsko, naj se štrena z lepo zdravna; potem pa, ko se je vojska napovedala, navduševali smo vlado in ljudstvo, naj se vojska bije na vso moč, naj vlada in ljudstvo napneta vse žile. Na severju gre prav žalostno in nesrečno, vendar nismo še izgubili serca in upanja. Še vse se more zasukati na boljši; tudi vojska je igra, pri kterej sreča čudno dela, — sreča pa je okrogla! Kar se ni delalo prav, naj se odpravi in popravi, in kmalo bo vse drugači: Nikakor pa serca ne izgubiti! — Štiri dni so nabirali tu prostovoljce za planinske lovce in nabrali jih nekaj čez sto. Treba jih pa bo kakih 140, zatorej se je komisija odpeljala v Beljak, kjer se je nabira včeraj začela. Vse se pa čudi, zakaj da z drugo rekrutbo tako polževo mečkajo, — Prusi, kamor pridejo, vse drugači znajo in delajo! — Kolib ali barák je toliko, da bo prostora za 1000 bolnikov; prebivalci našega mesta — gospodje in gospé — obnašajo se kaj miloserčno in ljubeznjivo. Ali zastran vojaških zdravnikov se slišijo hude pritožbe; menda jih je premalo ali pa premalo marajo za svoje bolnike. Tudi ni sporazumljenja in prijateljstva med vojaškimi in civilnimi zdravniki. Tako je bilo vsaj perve dni; zdaj pa zvemo, da bolnike obiskuje in zdravi 4 ali pet civilnih zdravnikov, — in tako je pravo! Kar se še tudi prena-reja, je to, da se kolibe popravljajo, da o času nevihte dež ne poteče več na uboge bolnike, kakor se je bilo menda godilo pretečene dni. — Dotični odbor pa ne skerbi samo za telesno hrano, timveč je tudi razglasil te dni prošnjo, naj da mu ljudje pošiljajo iz cele dežele knjige in časnike, ktere se potem posojajo ranjencem in bolnikom. Posebno časnike kaj radi prebirajo, da slišijo kaj iz domačih krajev in od svojih bratov na bojišču. Naj bi se knjige in časniki pošiljali v vseh jezikih. Tukajšnja čitavnica daje časnike v slovenskem, her-vaskem, serbskem, slovaškem, českem, poljskem in rusinskem jeziku.

S Dješk. 21. G. Š. (Šolska veselica.) Dopusti, ljubi „Slovenec“! tudi meni nekaj besedic spregovoriti! Iz našega kraja nisi menda še nič slišal; zato mislim, da mi ne boš zameril, če ti kaj povem. Moj prvi dopis naj bo o šoli. Kakor je lansko leto tukajšna šolska mladina 21. rožnika obha-

jala praznik patrona šolske mladine, sv. Alojzija, ravno tako tudi letos ni zaostala. Zjutrej ob 8. uri je bila sv. maša z blagoslovom, pri kateri so otroci prav ginljivo peli, da jih je bilo veselje slišati. Po sv. maši so pa šli v lepem redu v šolo, kjer se jim je razlagalo, kako naj bi posnemali tega svetnika, kterega praznik se danes obhaja. Iz šole so potem šli veselo popevaje na posestvo Jankovo, kjer smo jih lepo pogostovali in se z njimi radovali. Jaz mislim, da otroci ne bojo pozabili tega veselega dneva! — K tej šolskej veselici so posebno tudi pripomogli g. župnik Jožef Valjavec, gosp. okrajni šolski nadzornik Filip Pokeršnik, gosp. srenjski svetovavec Janez Janko, in njegova družina. Slava njim! (Slišali smo, da je po Vašej okolici toča pobila, ali je res? Zakaj da nič ne omenite; prosimo večkrat kaj! Vredn.)

Blizo Novega mesta. — (Letina Stiske.) Le nekaj malega Vam morem pisati. Spomladi smo se nadjali dobre letine, — ali Bog je drugači obrnil. Hudi mraz meseca majnika je ngrade po nižinah popolnoma pokončal, krompir pa debeljača (sirek) sta se pa še koj dobro obrastla. — Ječmena se bo tudi še precej našlo. Ta nam, hvala Bogu, prav dobro hodi, ker bo vsaj nekoliko ljudi lakote rešil. Da bi ga bili imeli tudi kaj prida nasejanega! Ali celo malo jih je, ki so ga mogli kaj vsejati. To je žalostno! K dozdanjim stiskam in pomanjkanju pa se je pridružila zdaj še voj-skina šiba, ki bo spet vse bolj ali manj zadel. Bog nam daj skorej mirne čase in pa poterpljenje!

Iz Šentvida nad Ljubljano. J. V. (Narodno gibanje.) Prav redko priroma kak dopis iz naše fare, pa zavoljo tega ne smejo se naši farmani narodni zaspanci imenovati. Že dalj časa plameni narodni duh v več domoljubih, ki so svoje sofarmane iz narodnega spanja zbujali — in ne brez uspeha! Čedalje bolj začno se zavedati svoje narodnosti kakor možaki, tako tudi fantje in dekleta; to nam sprčuje med drugim velika slovenska zastava, ki je o sv. rešnjem Telesu na maju blizo cerkve vihrala, in v Vižmarjih (Šentvidu sosednji vasi) razpenjal se je med majema lep obok s slovenskimi barvami. Upati smemo, da bo v prihodnje tudi na sv. Vida nedeljo namesto belo-rude-če zastava rudeče-modro-bela iz cerkvenega zvonika vihrala. Začetka leta so se posamezni rodoljubi, eden na ta, eden na uni slovenski časopis naročili in našli so tako vsi sl. časniki pot v našo vas. Ali kmali previdijo ti možje, da vzajemno delovanje in zdadni napredek se opira le na terdno podlogo, in sklenejo torej „citalnico“ si osnovati. — Namen društva je omiko in izobraževanje po naši fari širiti, z branjem si koristnih vednosti pridobiti, v jeziku se urediti in pošteno kratkočasiti. — Ne vemo, ali bi ne bilo bolje, da bi kak paragraf naših pravil ples iz naše družbe za zmirom izobčil. Naj pa misli kdo o tem, kakor hoče, — to je gotovo, — da ravno ples bi nam zamogel masikterega sovražnika nakopati in število družnikov manjšati, in že se slišijo posameznih besede: „Pristopil bi tudi jaz, pa nočem, da bi bi moji noter ple-

sat hodili.“ Saj bodo zabave s kako pošteno igro in petjem gotovo zelo mikavne in vesele, ker naše pevke — in nekatere se svoje narodnosti zelo zavedajo — po svojih izverstnih gerlih daleč okoli slov, zraven pa znajo tudi toliko domačih pesem, da bi se človek kar čudil. Le to bi bilo želeto, da bi tudi pri službi božji vedno le po domače pele in latinske pesmi za zmirom opustile. Zakaj petje je veličastna molitev, je tudi pogovarjanje z Bogom. Kako se bo pa prosti narod ž njim pogovarjal v jeziku, ki mu je neznan? Upamo, da se te želje s časom spolnijo. Omeniti moram, še preden spis končam, dveh možakov, ki sta narodni reči največ pripomogla; ta dva sta Tomc, daleč okoli občno znani podobar in J. Kunovar.

Iz Ljubljane 4. julija. (Vojska, telegrafična naznanila; ranjeni z južnega bojišča.) Vse druge stvari zgubile so vsaj za nekaj časa svojo važnost, kajti vse misli vsakerega gibljejo se le okoli vojske. Vojska in vojskine zadeve, to je edini predmet, o katerem se sliši govoriti, vse hrepeni po najnovejših novicah iz bojišča. Tem čudnejši se mora tedaj človeku zdeti, da vsa telegrafična naznanila se le v nemškem jeziku razglasa in tako veliki večini slovenskih prebivalcev, ktera ne umé nemškega, odjemlje vsaka prilika se tudi zlastnimi očmi prepričati in zvedeti, kaj je novega. Ni potem čuda, da se ravno med prostim ljudstvom razširjajo najabotnejše in čudne pravljice. Kdor je videl, kako marljivo prebira prosto ljudstvo na voglih nabita slovenska naznanila — ktera so pa le takrat slovenska in nemška, kadar je treba kaj dati! — kdor je to videl, gotovo se je prašal, zakaj se vsa druga naznanila ne priobčujejo tudi v domačem jeziku. Izgovor „Laibacharice“, da bi to mudilo razglasevanje, dozdeva se nam kaj slab, kajti telegram, ki obsega kakih 10—15 ali pa še manj vrstic, vendar ne daje taci težav pri prestavljanju! Sl. deželna vlada je sicer izdala te dni „vojskina naznanila“ v slovenskem jeziku in jih menda razposlala na deželo. Naj bi jih pa tudi dala naznaniti po voglih, ker bi jih ljudstvo kaj rado prebiral; nadjamo se, da se bode to zgodilo pri drugem takem naznanilu. Zakaj bi neki ne smel zvedeti prosti človek, ktere sin ali žlahtnik ravno kar kri preliva na bojišču, kaj se tam godi? On je tolikanj bolj po-

treben taci naznanil v domačem jeziku, ker večidel ne prebira časopisov in bi mu bilo tako naznanilo edini zanesljivi vir, iz ktere ga bi zvedel vsaj nekaj. Naj se tedaj to zanaprej ne prezira! Žrtve krvavih bitek vidimo zdaj žalibog vsaki dan tukaj! Do včeraj zvečer, to je od 28. p. m. do 3. t. m., prislo je po železnici iz Verone 11 vlakov z 2122 ranjenimi. Društvo milosrčnih gospá in sploh vse prebivalstvo olajšavalo jim je njih osodo, kolikor je bilo mogoče in jih obdarovalo s hladivnimi pijačami in smodkami. Veliko pa se jih je že odpeljalo naprej na Hervaško in Štajersko, da se tukaj spraznijo vsaj nekoliko bolnišnice. Tudi se bodo oddajali v privatne hiše, ker se je ponudilo mnogo milosrčnikov, da prevzamejo enega ali več ranjenih v popolno oskerbljenje. To je lepo!

Iz Soštanja J. D. V. (Misel o „Slovenecu“; — prostovoljci; — domoljubno delovanje). Vsak rodoljub vošči „Slovenca“ najboljšo srečo: zatorej naznanjam očitno, kaj da bi bilo po mojih in tudi po mislih drugih našincev za „Slovenca“ najboljši. Naši ljudje si naročajo „Tagespost“, „Telegraf“ in druge nam sovražne časnike. Zakaj da pa? Gotovo ne zavoljo politike, timveč zavoljo mnogih in raznih novic, ki jih donajajo od vseh strani. Zatorej je pot, ktero je dopisovalec iz Ljubljane nastopil, kaj zelo pametna in prava. Ko bi kdo iz vsakega večega kraja in mesta naših slovenskih dežel, postavim iz Maribora, Radgone, Ljutomera, Ptuja, Celja, Rogatca, Brežic, Laškega, slovenskega Gradca, slov. Bistrice na Štajerskem, — iz Ljubljane, Novega mesta, Metlike, Kočevja, Žužemberka, Kranja, Loke, Radolice, Bohinja, Postojne, Idrije, Ilirske Bistrice, Planine, Senožeč na Kranjskem, — iz Gorice, Kobarida, Tomina, Kanala, Cirknega, Ajdovščine, Devina na Goriškem, in iz Tersta, Kopra, Buj, Pazna, Ljuburnije, itd. . . prav kratko zapisoval, kar se v njegovej okolici kaj bolj mikavnega prigodi in bi to vsake 12—14 dni „Slovenca“ naznanjal, — stavim, da ne bo preteklo pol leta, in „Slovenec“ bode štel toliko naročnikov, da bo mogel ne samo trikrat na teden, ampak vsak den izhajati. Domorodci poskusite tako vsaj 2—3 mesece!

Pri nas so 22. junija prostovoljci za planske lovce nabirali. — Kakor se je go-

vorilo, vpisalo se jih je 8. Vsakemu izmed nabranih se je še iz občinske denarnice k odločenemu denarju na roko pridalo 5 for. Ljubezen do mile Avstrije je vseh serca razžarila. — Naš občespoštovani dobrodušni gosp. okrajni predstojnik M. S. si prizadeva po mogočosti nabirati darov naše vojni v podporo, naj si bode denar ali druga roba. Šolarji donajajo cunjce in marljivo pulijo nitke, prepevaje mile pesmice slovenske. Verlo! Tako je pravo in lepo. Kažimo spet svetu, kaj premore sploh Avstrijan, posebno pa Slovan. Vojaki kri — mi pa denar in blago, v sili pa tudi življenje za domovino našo! Živila Avstrija!

Iz Laškega trga na Štajerskem. 2. jul. 1966. (Naša šola. — Uradniki. — Casopisi.) Že davno bi ti bil rad pisal, ljubi „Slovenec“, to da veliko opravi in pomanjkanje potrebnega gradiva me je do sedaj zadrževalo. — Zastran naše šole, o kateri je toliko in toliko pravi bilo, je zdaj potihnilo. Namesto poprejšnjega podučitelja se zove sedajni učitelj prvega in drugega razreda: „provisorischer Lehrer“, in šolski odbor, ki si je toliko prizadeval, da bodeta na naši šoli dva „wirkliche Lehrer“, je za zdaj zadovoljen, ker upa, da se bo druga učiteljska služba o novem šolskem letu razpisala, in da jo bo gotovo sedajni začasni učitelj dobil; zakaj le za njega so se toliko poganjali, ker se je on tem šolskim očetom, posebno enemu, ki zvonec nosi, vedel prav dobro prikupiti.

Siser smo v šoli ž njim zadovoljni, ker stori svojo dolžnost. Od te strani je tedaj mir.

Pa tudi dobroznani nemškutarji, misleči, da je nemška kultura v strašni nevarnosti, in da bodo na Laškem v kratkem vsi nemški, ali prav za prav ponemčeni otroci pobiti — ti lažnjivci, ki so g. kateheta tretjega razreda tako grdo črnili, v „Tagesposti“ tak hrup in vihar napravljali, da se je celo g. deželni namestnik prestrašil ter dopisal našemu g. predstojniku, da naj mu hitro poroči, kaj in kako? — tudi ti jeziki zdaj počivajo; — kako dolgo pa, to se ve da ni znano. G. katehet, ki je pri preiskavi vpričo gg. predstojnika in dekana spričal svojo nedolžnost, ni še dobil nobenega rešenja ali odgovora niti od škofijstva niti od namestnije; le prestavljen je bil v Mozirje, ali za tega voljo, ali iz drugega vzroka, — tega

Besednik.

Slovenščina v mariborski sodnji.

V letošnjih „Drobtincah“ st. 267—274 sem navedel postave, ki dajejo slovenščini po naših sodnijah pravico; samo tirjati jo je treba, kakor „Drobtinice“ tudi v drugem sestavku tako izverstno dokazujejo. Vsaka nova postava pa je navadno tern v peti nekterim starokopitnežem. Zoper take pa se je treba bojevati s postavnim orožjem, to je uradnim sežes le s paragrafi in postavami do živega! — Takošen zanimiv bor se je godil leta 1862 in 1863 v Mariboru. Namenil sem se bil svetu ga po „Slovenca“ oznaniti, ker jasno spričuje, da se res najde pravica tudi za slovenščino, če se le postavno, pa krepko tirja. Vendar pa brez ovinkov omenjam, da se je še pod vodstvom poprejšnjega c. kr. svetovalca deželne sodnije, starega in sicer sploh spoštovanega moža, zgodilo vse to, kar bom povedal.

Ko je c. kr. ministerstvo pravosodja leta 1862 ukazalo, da se sme tudi slovenščina rabiti za vsakovrstne prošnje, tožbe i. t. d., ki se sodnijam podajajo, sklenil je g. dr. Dominkuš vsaj početek storiti s tem delom. Dobro je pa vedel, da niso bili niti

gospodje v sodnji navajeni slovenske pisave, niti njihovi pisalci, in da prosti slovenski svet okoli mesta Maribora še malo ali celo nič ne mara za slovenščino, pa vendar da se mora cela reč poboljšati prihodnjič. Podale ste se tedaj sprva dve slovenski tožbi za dva trda Slovenca, ki tudi v pisarnici nista bila nemški govorila. Za vsako tožbo mora sodnik po postavi dan za razpravo odločiti, pri razpravi se mora toženec vprašati, ali je resnica vse to, kar je v tožbi zapisano; ali se je morebiti še kaj drugega zgodilo, kar je v tožbi zamolčano, i. t. d.

Naši tožbi ste pa z nemškima odlokom nazaj prišli in odloka sta se tako glasila, da je dan odločen, kedar se bo sprva toženec vprašal, ali razumi jezik, v kterem je tožba vpisana. Ker je to bilo proti gori omenjeni postavi, pritožil se je g. dr. Dominkuš zoper oba odloka ter napravil rekurs ali pritožbo, naj preslavna c. kr. deželna nadsodnija v Gradcu spremeni odloka, ter naj za obe tožbi po postavah dan za razpravo odloči. Po navadi se odloki samo izročujejo zagovorniku, če si je stranka kakega izvolila. Gori omenjena odloka sta se pa tudi obema tožnikoma poslala. Zato je eden izmed nju koj prišel k g. dohtarju pozvedet, ali mora tudi on tisti dan v sodnijo, če bi se toženec imel vprašati, ali jezik tožbe razumi. Odgovorilo se mu je, da ga ni treba, ker je pritožba vložena in se tedaj odlok navadno prej izvršiti ne sme, dokler

ne bo c. kr. deželna nadsodnija odločila, in da tedaj tudi toženca ni treba v mesto oni dan. Res ni bilo tistega tožnika, niti njegovega toženca tisti dan pri sodnji.

Drugi toženec pa je prišel. Njemu še ni bilo od sodnije na znanje dano, da je pritožba podana. Pred durmi sodnije pa je srečal g. Dominkuša, in mu pokazal svoj odlok. Nato mu g. D. reče, naj domu gre, ker se po postavi mora čakati, dokler ne bo c. kr. viša deželna nadsodnija odločila. Vendar je pa toženec bil o jeziku tožbe izprašan; ne vem, ali ravno tisti, ali drugi dan, in je tudi povedal, kar mu je bil g. Dominkuš rekel, namreč da naj domu gre. — V sodnji so pa g. Dominkušu ubranili, da ni smel pričujoč biti, ko so tega toženca izpraševali. Ne vem pa, kaj je k temu rekel. Razumi pa ta toženec nemški in slovenski, in tožba je zares rabila neke nenavadne besede, pa vse iz znane knjige: „Jur. Pol. Terminologija jugoslovanskih narečij“, ki jo je vlada dala izdelati in ki se prodaja v c. kr. državni tiskarnici.

Med tem je g. Dominkuš za neko staro ženo slovensko prošnjo podal, naj se nek vinograd na njeno ime prepíše. Bilo je slovenski spisano tudi ono pismo, po kterem naj bi se ženina last vknjižila ali intabulirala. Ta prošnja pa pride nazaj z odlokom, da se ne more rešiti od sodnije, ker ni spisana niti v sodnem, niti v onem jeziku, ki je okoli Maribora navadni deželni jezik. G.

ne vemo; le toliko vemo, da je bilo to v veliko veselje tukajšnih nemškutarjev. Tako se je tedaj nehala in končala naša šolska pravda, in mir je v tej zadevi.

Po svetu pa ni miru, ampak huda vojska vlada, in vrli avstrijski sinovi morajo na bojišču svojo kri prelivati zavoljo hudobnih želj prenapetih Bismarkijanov in Lahonov. Zategavoljo tudi hočejo naši šolarji po svoji moči ubogim ranjenim vojščakom pomagati, in eno uro pred šolo, in ravno toliko časa po šoli pridno platnene kosce čufajo ter med tem delom prav vesele slovenske pesmi prepevajo. Mora se sploh reči, da so naši otroci vseh razredov prav zelo izurjeni v lepem slovenskem petju; in tako je prav, ker že pesnik pravi: „Kjer peti čuješ, svobodno stanuješ“.

Drugače se tukaj in okoli ljudem prav slabo godi. Hudi mrz o binkošti je našim vinogradom močno škodoval, tako da bo zopet prav slabo branje. Žitna žetev bo sicer boljša, toda tudi tukaj je huda burja in toča na sv. Petra in Pavla dan precej škodovala. Vse toži, in beračev je že toliko, da je groza in strah. — Kaj še le bode?

Zastran narodnosti so pravi tržani prav dobri in zvesti Slovenci, toda kakor povsod Julike med pšenico nahajaš, je tudi pri nas mnogo grdih nemškutarjev, ki Slovence zasmehujejo in motijo. Tudi v uradnih vladah sploh le nemška beseda, in malo malo je slišati, da bi dobili nam že tolikokrat zagotovljenih pravic. Največi del uradnikov ljubi enkrat privajeno slabo staro kopito, in se rajše laškega ali francoskega jezika uči, kakor pa slovenskega. In mi Slovenci pa smo tudi tako krotki, da vse dopuščamo. Še povabila h kakemu opraviilu v uradnji ali k rekrutbi se večidel vsa le v nemškem jeziku pošiljajo, in velikokrat prihaja en ali drug kmet k meni, prinese mi tako povabilo ali drugo pismo, in me ponižno prosi, naj mu potolmačim, kaj ima opraviti, kaj storiti. Ako bi se Nemcem v slovenskem jeziku dopisovalo, ali Ogrom v nemškem, huj! ti bi glas zagnali, da bi se zaslišal v deveto vas. Slovincem pa mora vse prav biti! Ali je tako ravnanje po pravilu: „Enaka bremena, enake pravice?“

„Zukunft“ je pač edini nemški časnik na Dunaju, ki krepko zagovarja naše pravice. Da bi ga le vsi Slovani pridno podpirali in

pustili grde naše sovražnike, kakor „Presse“, „Tagespost“, „Telegraf“ in druge. Kako so nam taki časniki prijazni, zvedel sem te dni od nekega gospoda na Laškem, ki je prav iskren Slovenec in skozi in skozi ljuba, pošena duša. Ta se je leta 1863 na gornji Pulskavi z nekimi nemškutarji boril, in našo reč kolikor mogoče zagovarjal. Dobil je pa nekaj dni potem od svojih nasprotnikov nepodpisan list v verzih, poln hudobnih laži in sovraštv do Slovencev, kateri je bil citiran iz „Presse“, Morgenblatt, Nr. 237, od 1. Sptbr. 1863“. Ali se ta spis res tam nahaja, tega ne vem, ker „Presse“ — hvala Bogu! — ne prebiram, in ker je ta spis tako grd in hudoben, da ne morem verjeti, da bi mogoče bilo, kaj takega pisariti zoper poštene slovenski narod, ki je vedno zvest bil cesarju in domovini svoji. Če bi Slovenec pisal kaj takega, gotovo mu obesijo deset pravn na vrat, ne le ene same!

Iz Gradea (*) (Premalo slovenskih pravnikov!) Težko pričakujemo dobe, v kateri se bo cesarjeva beseda vresničila in z zlatimi čerkami pisana „enakopravnost“ v djanju izpeljala. Ni še namreč dosegel naš jezik po uradnih onega mesta, katero mu gre. Ako kak uradnik ali odvetnik slovensko besedo čerhne, že je velik krik in veselje. Redke so take prilike, — pa vendar že te pričajo, da je naš jezik olikan in sposoben zadosti. Pa tem dokazom kljubu terdi še zmirom vlada, da še nima dostojnih izrazov, da ni mogoče uradnikom v slovenščini občevati, da si lih znajo slovenski, kar pričajo svedoče ali spričala. Pa kaj veljajo take svedoče? Ako se terdemu Nemcu pol leta na teden po dve uri nekaj malega slovenščine kvasi, dobi po izpitu svedočo, potem pa hajdi med Slovence v njih maternem jeziku uradovat. Če pravimo vladi: dajte nam naše domače pravne, ki so po nemških krajih v službah, vedno se nam odgovarja: Saj jih nimate! In žalibog! ta izgovor je blizo resničen. Med 276 pravniki na graškem vseučilišču štejemo le kakih dvajset slovenskih pravnikov v vseh 4 razredih! To število še za 7 okrajev ne zadostuje. Tedaj ostaja le dvojno: Ali se morajo vsi nemški uradniki slovenski naučiti, ali pa se mora skerbeti, da se bode več Slovencev poprijelo pravnštva. Da se bojo Nemci učili slovenski, tega se ni nadjati; to kažejo mnogoletne skušnje.

Kako bi smeli to tudi tirjati? Nemcu je več mar za svojo reč: „Nemčija mora več biti“, nego za blagor slovenskega ljudstva. Ne bo se torej trudil Nemec s ptujim jezikom, dokler ga ne bo sila k temu primorala. On si tako le misli: Brez sodnij ne more ljudstvo biti, ako noče v staro sirovost in nesrečo zabresti. Tega bi pa tudi vlada ne dopuščala; tudi se mi ni treba bati, da bime slovenski tekmeči od mojega mesta odpravili; dalje me nobeden ne more siliti se kaj takega učiti, česar ne potrebujem. V deželnem zboru se je govorilo, da bi se nekteri pravniški predmeti v slovenščini predavali. Dež. poglavar je odgovoril, da je dovoljeno kakemu sposobnemu učeniku, da to poskusi. Pa tega si nobeden ne upa, ker se boji, da bi mu poslušalcev zmanjkalo.

To spoznavši so se nekteri rodoljubni mladenči prederznili brez upa, da bi od doma kako podporo dobivali, na svojo roko podati se na vseučilišče. Da jih zdaj strašna sila tare, da se lahko misli. Malokteremu gre tako srečno spod rok, da bi si pridobil lekcij in si po tej poti nekaj prislužil. Starši jim nočejo ne beliča več pošiljati, ker se niso v bogoslovje podali. Nekteri so morali že med letom odstopiti, dasiravno so sinovi premožnih staršev. Ako bi se ne našlo semtertje usmiljenih domorodcev, morali bi gladu poginiti. Pa s tem si starši sami največ škodujejo, ker si sami pot zapirajo. Sicer je res lepa in hvalevredna naveda, da radi pošiljajo sinove v bogoslovje, pa siliti bi jih vendar ne smeli. Naj bi vendar to pomislili, da je veliko slovenskih duhovnov po nemških deželah, in še več pa nemških uradnikov po slovenskih pokrajinah!

Severno bojišče.

Žalostne, prežalostne novice se nam poročajo iz severnega bojišča. Težko nam je naznanjati jih, pa še hujši in slabši bi bilo, ako bi jih zamolčali ali kako drugači olepšati hotli. Tudi nesrečo nam gre s pogumnim, z moškim srcem prenašati in — na vse pripravljenim biti, zlasti ker celo vojaški list „Kamerad“ toži, da so prejšpostavljeni veliko veliko pregrešili, in je 4. junija po-

Dominkuš se je slovenski pritožil tudi zoper ta odlok, ali tudi ta pritožba pride z enakim odlokom nazaj. Sodnija je namreč zahtevala, ali sodni jezik ali jezik, ki je okoli Maribora navaden. Zato je potem g. Dominkuš pritožbo s prošnjo vred koj neposredno slavni viši nadsodnji v Gradec poslal, ker je ni htela mariborska sodnija tje predložiti. Po mojih mislih je ravno tisti čas mariborska sodnija sl. viši nadsodnji predložila tudi obe slovenski tožbi s pritožbama vred.

Že meseca julija je g. Dominkuš od mariborske sodnije še nek drug dekret ali odlok dobil, in tudi g. dr. Duhač enakega. Sodnija je rekla, da ne smeja več g. dr. Pavlič in jaz pred sodnijo s svojima advokatom v istem času razpravljati; če se je ta reč dosihmal mnogo let dopustila, bilo je to „Unfug“ t. j. neredno ali napčno; tudi ne smeta več imenovana advokata namesto sebe drugih pošiljati, kot le advokate. Samo če bi samo stranka druge namestovalce v pooblastilu imenovala, smeli bi tudi drugi namesto advokatov priti v sumarnih ali okrajšanih razpravah.

(Konec pride.)

ški stan in sicer k topničarjem ali kanonirjem in je postal že leta 1823 poročnik ali lajtnant. V znanosti se je med vsemi posebnimi odlikoval in navedno višo stopnjo časti povzdigoval, tako da je bil že l. 1848 štabni načelnik janovskega ali genveškega vojvoda, potem brigadni general in za nekaj časa tudi minister vojaških zadev. Da si lih je pa tedaj malo časa na ministerskem stolu sedel, poklican je bil že spet l. 1849 na to visoko mesto. Ko se je l. 1855 vnela rusko-turška vojska in je Sardinija s Francozi in Angleži šla Turkom pomagat, imenovan je bil Lamarmora poveljnik sardinske pomočne vojske v Krimu. Po končani vojski je postal L. od junija 1856 do aprila 1859 spet minister vojaštva in ob enem tudi pomorstva. Za časa vojske l. 1859 je bil načelnik glavne štaba, a od meseca julija 1859 do januarja 1860 z nova minister vojaštva in ob enem pervosednik ministerstva. Meseca junija l. 1861 je postal viši poveljnik in derž. namestnik v Milanu, l. 1862 pa v Neapolju, potem pa minister vnanih zadev in pervosednik do zdanje vojske. Govori se o njem, da je, kar se tiče vojskoznanstva in umnega vojskovanja, Lamarmora Italijanom to, kar jim je bil Cavour kot politikar.

vojaško pomorstvo, kjer je prebil do l. 1846. Tedaj je obiskal kot kermar Avstralijo; zvedevši pa, da se je na Laškem vojska vnela, podvizal se je domu in pridružil kardelu beneških prostovoljcev ter se udeleževal obrambe mesta Vičence in deloma tudi Benetek. L. 1849 je bil v Rimu pri Garibaldiju štabni častnik (oficir) in lahko ranjen v boji proti Francozom. Ko so le-ti Rim posedli, podal se je Bixio v Janov in stopil spet v službo na kupčijski ladiji, l. 1859 pa se je spet pridružil Garibaldiju, ki je tedaj nabiral planinske strelce. V tem kardelu je bil Bixio imenovan major. Po miru v Villafranki je šel B. v srednjo Italijo, kjer je bil kot podpolkovnik in poveljnik posebnega kardela dalj časa na Toškanskem. L. 1860 pa je stopil iz službe in se podal z Garibaldijem v Sicilijo. V Marsali se mu je izročilo poveljstvo posebnega oddelka, s katerim se je pri Kalatafimi in Palermi bojeval in v obeh bitvah ranjen bil. Potem je bil spet kot polkovnik in brigadir v bitvi pri mestu Reggio in na Volturnu. Po končani vojski je postal generallajtnant, in ko se je siciliska armada razšla, stopil je v kraljevsko. V Janovu je bil potem izvoljen za poslanca v deržavni zbor in je sedel na vladi nasprotni strani. Pripisujejo mu veliko serčnost in zvedenost.

General Lamarmora.

General Alfons Lamarmora, zdanji načelnik glavnega štaba laške armade, rodil se je v Turinu. Zgodaj že je stopil v voja-

General Bixio.

Garibaldijev general Bixio je bil rojen v Janovu ali Genovi l. 1821. L. 1835 je stopil kot učenec v kupčijsko, pozneje pa v

seben telegram iz Dunaja čudno pa strašno novico svetu naznanil, da se bodo namreč generali Clam-Gallas, Henikstein in Krizmanić pred vojaško sodbo postavili. Težko nam je poročati o vojskinih zgubah, ker se armada naša tolikanj serčno in junaško pa nesrečno s sovražnikom bije; ali še veliko težje naznanjamo to prežalostno, da, sramotno sporočilo. — Vendar pa bo še le preiskava pokazala, kaj in kako; pa gotovo bomo tudi prej ali slej zvedeli, (kar nam je zdaj velika vojskoznanstvena zastavica), zakaj da se je pustil sovražnik na domačo, česko zemljo, zakaj da mu niso vsaj do meje naproti šli in mu v kerkonoških soteskah pot zastavili itd., ker ga bo zdaj po tolikih zgubah veliko težje iz dežele pregnati, ki jo je z dvema armadinima oddelkoma posedel in jo vdeluje, da je groza slišati! Pa tudi to je nekako čudno, da se je Clam-Gallasov oddelak s Saksonci (okoli 50.000 mož) sam boril pri Mninhovem Gradišču in Podolu z več ko 100.000 Prusi, katerim je zapovedoval princ Karol, in ravno tako spodaj pri Nahodu in Škalici, kjer so spet naši v manjšini s celim oddelkom kraljeviča-naslednika opraviti imeli; da so sovražniki lahko povsod višine in druge priležne kraje posedli, naši pa jih morali napadati in jemati — brez zdatne pomoči, da jih je potem v strašnem ognju tolikanj konec vzelo. To vse je res, kakor smo že rekli, žalostno in kaj čudno in prišlo bode prej ali slej na dan, kakor tudi to, zakaj da je nadvojvoda Leopold tako naglo armado zapustil. Dalje pa ne moremo zdaj o teh prežalostnih zadevah govoriti in povemo samo, kaj se je te dni na bojišču godilo. Po gori imenovanih bojih, po katerih je bilo sovražniku mogoče zediniti se, obernil je Benedek 30. junija armado proti Kraljevemu Gradcu in Jožefovi terdnjavi — iz strateških ozirov, kakor piše vladina „Dunajčanka.“ Tu med tema dvema mestoma je sklenil sovražnika počakati in mu veliko in odločno bitvo ponuditi. Naši vojaki, tako piše ravno ta list, niso bili kar nič ostrašeni ali obupni, temveč navdušeni za nove boje, pričakovali so odločivnega dne. In res prišel je kmalo. 3. julija ste se pri Kraljevem Gradcu zgrabili sovražni armadi. Naši se bijejo več ur junaško — neki do 2. pop. —, potem pa je, kakor sporoča Benedek 4. julija ob 3 jutraj cesarju na Dunaj, sovražnik po hudi nevihti, ki je bila našim na škodo, nadvladal, našo armado zadej in od strani prijel in ukljub največjemu prizadevanju primoral, da se je umaknila.

Tako je bila vojska za naše zgubljena, — Prusi pa so spet zmagali, in gotovo bodo to zmago v Berlinu slavili, da bo vse po koncu in veselja pijano! Benedek je imel ta dan svoj glavni stan v Veliki Miti (Hohenmauth), kar nam priča, da ima še v oblasti severno železnico in da bo javljene res, da so se Prusi Ustja in kolodvora v v Česki Tribovi, ki je niže spodaj blizo česko-moravske meje, polastili in tako naši armadi pot zastavili. Odtod se pomikujejo naši najberže proti Olomucu, kjer se jim bo mogoče spet ustaviti, okrepčati se in sovražniku z nova zobé pokazati, samo da se spet pravi čas ne zamudi in da vsi viši kakor niži, svojo dolžnost storé. Ali obotavljati se ne gre dalje, toliko manj, ker bo sovražnik svojo zmago gotovo dobro porabil in se polastil vsega, kar bo le mogel, zlasti ker se sta zdaj oba oddelka pruske armade zedinila in tem zdatniši delati zamoreta. Tedaj serčnost velja! — Na Dunaju v sredo izdani listi še nič ne vedó, da bi bili Prusi že v Prago prišli, ampak poročajo nam le to, da se jej vedno bolj bližajo in da bo težko drugači, zlasti ker so spet zmagali in se namestnija res v Plzen preseli. Dozdaj pa so že posedli Prusi mesta Benatek, staro Boleslavo, kjer so na cesarske hiše table z napis: „Neupreussen — nova Pruska“ — nabili, dalje novo Bid-

ževo, Bele Vode, in so na poti proti Hlumu, Katušici, Sloveču itd. V mladi Boleslavi so se polastili glavne straže, pošte in bolnišnice ter povsod obesili na hiše pruski gerb — orla. Prago zapusté cesarski vojaki, da je sovražnik ne bo oblegal in bombardoval, stražo v mestu pa prevzame meščansko kardelo. Mestno svetovalstvo se je oklicalo za stanovito. Veliko rodbin zapušča mesto, nadškof ostane. Zmešnjava je velika, dela nič. — Od Parcev se poroča, da gredó zdaj čez Heb (Egger) na Česko in da je tedaj pričakovati, da se skorej Benetkovi armadi pridružijo. — Da pa Slovenčevi čitatelji tudi vedó, kako pruski poveljniki domu poročajo, podamo jim sporočilo princa Karola o boju pri Škalici in Kr. Gradišču. „Naši t. j. pruski vojaki, tako piše princ, jo povsod zmagonosno naprej derejo. 5. armadin oddelak pod Steinmetzom je 6. in 8. avstrijsko kardelo pod nadvojvodom Leopoldom pri Škalici v junaškem boju nazaj zapodil, izborno kardelo je pri Trutnovi avstrijsko pod Gablenzom popolnoma potolklo. Veliko tisoč vjetih, veliko topov in bojne priprave nam je v roke prišlo. Da bi ne bili naši, ki so se junaško bili, tako zelo utrjeni, gotovo bi bil sovražnik popolnoma ugonobljen. Zgubil je tu mertvih in ranjenih 3000 — 4000, mi samo 1000, pri Mninhovem Gradcu pa 6—800 vjetih in 2000 mertvih in ranjenih. Mi imamo veliko manjšo zgubo.“ Tako pruski general.

Južno bojišče.

Od ontod ni bilo od Kresa sem nič posebnega slišati, razun tega, da so naši ene kratki čez Minčijo patrolirali, da so se tiroljski strelci pa Garibaldovci sem in tje kaj spoprijeli, zlasti v tako imenovani pokrajini Judikariji, da so pa naši Lahe slednjič vendar le otepli in čez mejo zapodili. Vendar pa s tem še ni boj končan. Garibaldi je bil nagloma v glavni stan poklican, pa se je spet hitro k svojim nazaj vernil. Ali zdaj se nam poroča (ne vemo pa še, ali je res) da se je precej velik oddelak naše južne vojske čez Minčijo podal in vse ondotne višine okoli Solferine itd. posedel, in da je glavni stan v Volti. — Vendar se pa tega nič kaj prav ne moremo veseliti, zlasti če pogledamo drug telegram, ki se je iz Florencije dunajski „Debatti“ naznanil, po katerem je francoski poslanec laškemu prvosedniku ministerstva povedal, da se en oddelak francoske armade pri gori „Cenis“ zbira in da bo koj Lahom pomagat šel, kakor hitro bodo še enkrat tepeni. Vendar je pa to še le govorica, ali zgodi se pa pravlahko, dasitudi se na drugi strani spet poroča, da bi Napoleon še s perstom ne mignil, če bi naši utegnili tudi začasno Milana polastiti se. — Od laškega brodovja, ki šteje 106 bojnih ladij, 26.088 mornarjev in 1322 topov, se še nič gotovega ne zve, kam da je prav za prav namenjeno. Nekteri celo hočejo vedeti, da so se Neapolitanski mornarji spuntali in da je zavolj tega admiral Persano do zdaj zadržan bil, da se ni mogel nikamor še obrniti. — Najvažnejša novica, ki se je 5. jul. razglasila, je ta, da Avstrija odstopi Benetke Napoleonu, ki jej bode potem pomagal Pruse tako ali tako pomiriti. Tako je Napoleon spet na konju in derži celo Evropo v svoje roci: zdaj so najslavnejše in najveselejše ure zanj! Posebna sreča to — pa je okrogla!

Razne novice.

* Druga rekrutba za Kranjsko deželo se je začela 2. jul. v Litiji in v Kranjski gori, in sicer tako, da bode hodili dve komisiji po celi deželi in izvrševali svoje delo v 5 tednih.

* Iz Ljublane: Prihodnjo nedeljo 15. t. m. napravi „Južni Sokol“ za ranjene vojake besedo na čitalničinem vrtu, in ako bi utegnili biti vreme neugodno, v čitalničinih sobanah. — Pomagala bodeta pevski zbor čitalnice in vojaška godba topničarska. Vsi stroški te besede se bodo plačali iz sokolske kase, tedaj se smemo nadjati, da bode znesek za ranjene izdaten.

* Na sv. Petra in Pavla dan so peli pevci čitalničinega zbora pri osmi maši v št. Peterski cerkvi, v nedeljo potem pa smo imeli zopet priliko slišati izvrstno petje mešanega zbora gospodičin in gospodov čitalnice v farni cerkvi v Trnovem. Javno se mora tedaj izreči vsem gg. pevcem in pevkijam občna zahvala za njih blagodušni trud.

* Tudi filharmonična družba napravi v saboto muzikalno — teatralično predstavo v gledišču, ktere znesek je namenjen ranjenim vojakom.

* V preteklem četrtletju (aprila, maja, junija meseca) je pristopilo k Matici 75 novih udov, namreč 10 ustanovnikov in 65 letnikov; tako šteje Matica 1. julija 914 udov. Nadjati se pa je, da bode krepko rastle njih število posebno zdaj, ko je ona pričela čvrsto svojo malo zaostalo delavnost. „Zgodovina slovenskega neroda“, ktero je ravno razposlala vsem udom, je res pravi kinč naše literature. Naj bi se razširjala ta izvrstna knjiga lepo med slovenskim narodom!

* Šole v Ljubljani se ne končajo 15. t. m., kakor je bilo naznanjeno, ampak redno še le konec tega meseca.

* Te dni prejeli smo dve za naš narod zanimivi knjigi, namreč „Drobtinice“ in „Zgodovino slovenskega naroda“, ki jo je spisal prof. Terdina, izdala pa slov. Matica v Ljubljani. O priložnosti povemo kaj več o obeh knjigah. — Razun teh smo prejeli tudi od g. Matija Bana iz Beligrada lepo knjigo: „Čvieti srbske“, drama v 5 razdelkih — ki jo je spisal imenovani slavni gospod v spomin 50letne slovesnosti oslobodjenja Srbije. Slava!

* „Šolski Tovarš“, ki ga ob enem vsem šolnikom serčno priporočamo, naznaja, da je letos 6 kranjskih učiteljev po 50 gld. iz domoljubne ustanove rajnega g. Metelkota obdarovanih bilo. Ti učitelji so gg. Vinc. Levstik, Jan. Dolinar, Jak. Mencinger, Josip Levičnik (slava!) K. Krištof in Jak. Kušlan.

Najnovejše.

Uradniki kr. česke namestnije so bili 3. j. iz Plzna nazaj v Prago poklicani. — Neutralni vladarji hočejo vojski v okom priti. „La France“ piše zoper Pruse. — Nadvojvoda Albrecht poroča iz glavnega stana v „Coli“ 5. j., da je sovražnik ta dan na uterjeni most pri Borgoforti streljal. Naši so se junaško deržali pa zgubili 5 mertvih in 9 ranjenih. — Dalje se piše iz Tiroljskega, da je 3. jul. 5000 laških prostovoljcev 3 kompanije cesarskih lovcev na gori „Suello“ napadlo, ali bili so nazaj zagnani in zgubili 500 mertvih in ranjenih. Tudi pri Vici (Vezza) je bil hud boj. Garibaldi je bil lahko ranjen in se potem podal v Anfo.

Dunajska borsa 6. julija 1866.

5% metalike	56.45
5% nacional	60.25
1860 derž. posoj	72.75
Bankine akcije	678.—
Kreditne „	135.60
London	127.75
Novi zlati	607.—
Srebro	123.—